

KÁLLAI – NEGYVENHÁROM FILMBEN

Krebsz, az isten, tizenkét kilóval karcsúbban, mint a filmben, ül velem szemben, a belváros egyik hatodik emeleti lakásában. — otthonában. Barna haja, kék szeme, tehát természetes külseje, inkább Kállai Ferencet, a hajdani hősszerelmezt idézi, mint a gyorsan, kapkodva beszélő, örökké lihegő, szaladó, lelkes,

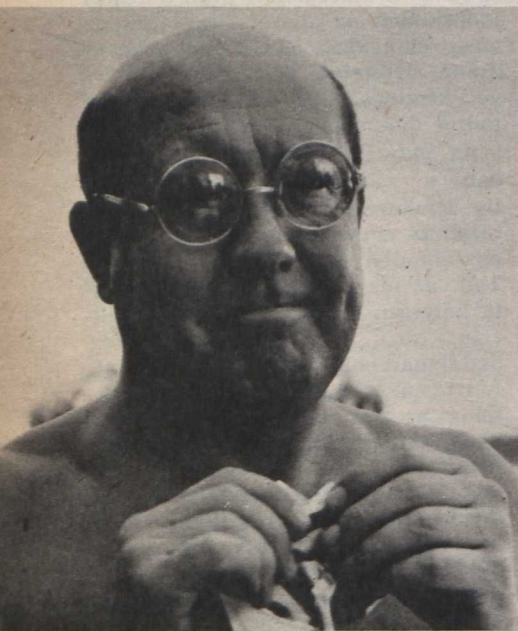
csetlő-botló szervezőt, a nyolcdioptriás szemüveget viselő kopasz Krebszet, az *Elsietett házasság* mulatságos, furcsa, pszichológus orvosát, a *Mi lesz veled Eszterke?* öregező, félenk, esetlen, sután udvarló iskolaigazgatóját... Vagyis: előnyös külsejéről éppen olyan természetes alázattal mond le egy-egy szerep kedvéért, mint a pihenés, a szórakozás, az annyira szeretett és vágyott baráti beszélgetések oldódást, kikapcsolódást jelentő óráiról.

Ezen a tavaszon lesz huszonöt éve, hogy Kállai Ferenc — háromhónapos színművészeti főiskolai tanulmányai után —, mint „gyakorlatos színész” először lépett színpadra és huszonöt éve már annak is, hogy Marát, feleségét, türelmes társát jobban és rosszban megismerte és megszerette. Ha Kállairól hosszabban ír valaki, Maráról is szót kell ejteni, hiszen az elmélyült művészi munkához szükséges, a mindennapok apró bosszúságaitól megkímélő nyugalmat számára ő teremti meg.

Kállai negyvenhárom filmben játszott.

Krebsz, az isten

Ismeri a Szandi Mandit? — Szabó Árpád, Kállai Ferenc és Agárdi Gábor

NN, a halál angyala; — Tőröcsik Mari, Kállal Ferenc, Gábor Miklós és Soós Edit

— *Melyek azok, amelyekre legszívesebben emlékszik?*

Két vastag albumot vesz elő, Mara ajándéka karácsonyra, művészi pályájának írásos és fényképes emlékeit őrzik.

— *Első fecskék* — ez volt, 1952-ben az első filmszerepem — 2x2 néha öt, *Katonazene, Hogy állunk, fiatalember? Iszony, Mi lesz veled Eszterke? Elsietett házasság, Hamis Izabella, Ismeri a szandi mandit? Egy örült éjszaka, Krebsz, az Isten...*

Főszerepek és néhány mondatos epizódok — amelyek az ő játéka révén lettek emlékeztetések, — a legkülönbözőbb emberi alakok. Beskatalyzásra nem panaszkodhat, az biztos. Kállal nemrégén mondta is egy interjújában: „Unalmasak azok a színészek, akik mindig önmagukat játsszák.”

A szerencse, a véletlen, de talán elsősorban a tehetségével párosuló rendkívüli szorgalma, akaratereje, a „gyakorlatos” színész állandó vágya tovább tanulni, teremtette meg ezeket a sokszínű, mélyen emberi figurákat. Az *Iszony* verbő, szenvedélyes, az életet mohón habzsoló, a feleségétől annyit tűrő, kicsit ostoba, de férfias Takaró Sanyiját, a *Hamis Izabella* sok derűt keltő szórakozott férjét, az *Egy örült éjszaka* kemény,

cinikus, ravasz, rámenős, ördögi áll ellenőrt... És ha a színházban játszott szerepeit sorolnánk, talán még sokszínűbb lenne a paletta.

— *Mit ad a színházi tapasztalat a filmszínésznek, vagy fordítva: mit hasznosít a filmezésből a színpadon? Hol játszik szívesebben?*

— Sokan elválasztják, hosszú tételekkel igazolják a színházi és filmszereplés közti különbségeket. Tőlem ezt ne várja. Egyes kollégáim szerint a film elsősorban hírnév és pénzszerzés szempontjából tekintendő szükséges jónak. Ennek a nézetnek — én nem értek vele egyet — oka az is, hogy a színészt a filmgyárban, legalábbis régebben, élő „kelléknek” tekintették. Szerencsés vagyok, én már ezt nem tapasztaltam. Nem panaszkodhatom: a rámszabott figurát a rendezők velem is megbeszélték, sokszor együtt kerestük egy-egy szerep döntő külső és belső jegeit. S amikor együtt elemeztük a rendezővel a következő nap forgatási anyagát, egy kicsit a beavatott örömet éreztem, nemcsak a színészt, hanem a művészi munkatársát is. Visszatérve a színpad és a film különbségeire... Azt hiszem, nincs nagy különbség. Itt is, ott is, embert kell ábrázolni. És az a színészi alakítás, amelyen érződik a teatralitás, éppen olyan rossz a szín-

Elsietett házasság — Kállai Ferenc, Básti Lajos, Tahi-Tóth László

padon, mint a filmen. Közismert, divatos rendezői instrukció: ne csinálj semmit, csak természetes, egyszerű légy. Csakhogy szürke és unalmas az, aki nem csinál semmit. Mert az igazi semmit, az igazi, vagyis művészi egyszerűséget és természetességet (amit a néző annak érez), pokoli nehéz megteremteni, rettenetes sok munka előzi meg. Az a legnehezebb játék, színpadon is, filmen is.

— Akkor talán így kérdezem: mi okoz a művésznek nagyobb örömet, kielégülést, a színpadi szereplés, vagy a filmi?

— Akkor talán így felelek: összehasonlítani nem lehet, mindegyik más. A színész és közönség színházi, közvetlen kapcsolatának spontán, estéről estére ismétlődő örömét a filmzés közben a művész nem kapja meg. Az igazán jó, a színészeket lelkesítő filmrendezők egy-egy beállítás után közönségként reagálnak a játékra, ez, ha nem is pótolja a nézők visszhangját, sok örömet szerezhet. De látja, azért mégis van valami döntő különbség a színpadi és a filmi játék között. Mégpedig ez: a színházban este héttől tizig bontja ki, alkotja meg, építi fel a színész a figurát. A filmnél — ez a forgatás természetéből adódik — állandó készenlétben kell lennie, az előre felépített alakot kell hordoznia. Jóval a forgatás előtt kell a színésznek — legalábbis ez az én módszerem — a figura jellemét, idegrendszerét kidolgozni, hogy aztán, ha kell, bármelyik cselekvésében meg tudjon

szólalni, állandó szinkronban maradvá a már leforgatott, időrendben talán később bekövetkező jelekkel. Ez a fajta munka feszített koncentrációt kíván. Engem sokszor már előző éjjel szorongások fogtak el, ha a másnapi munkára gondoltam. Azt is kiszámítom előre, mikor, hány cigarettát szívhatok, hány feketét vagy konyakot ihatom, hogy a hangom, mozgásom, idegrendszerem megfeleljen az éppen megformálendő figura éppen soronlevő jelenetének.

— A nézők és a kritikusok, akik újra meg újra felfedezik, egyik legnagyobb művészi erényének sokoldalú tehetségét tartják. Önmagát nem ismételve, mindig új és új külső és belső eszközökkel dolgozza ki figuráit. Milyen emlékek, vagy tanulmányok segítik ebben?

— Döntően a saját emlékezetem tárháza. Minden figuránál fülemben cseng egy hang, amelyet valahol hallottam, egy arc, egy alak, amelyet láttam — talán a kettő nem is tartozik össze. Szerepek, verssorok képek bennem húsz-huszonöt év előtti hangulatot felidézni: egy tavaszról szóló költemény szülőfalum, Gyoma tavaszát, az ottani olvadás különös illatait, ízeit, hajdani hangulatát. S ha először önkéntelenül tör fel bennem az emlék, később már tudatosan hívom, idézem magamban.

Különös hobbyja, szenvedélye nincsen. Szabad ideje sem igen. Néha napi tizenkét-tizenöt órát tölt munkában, a színészeknél szokásos túlterheltségben, színház, film, rádió, tévé, szinkron... Egyelőre nem utasít vissza semmit, ami belefér az idejébe, sem főszerepeket, sem egészen kis feladatokat. De meddig?

— Amíg úgy érzem, hogy sikerül magam megújítanom, hogy nem rutinból, hanem mindig új és új élményből alkotok meg egy figurát, — nem válogatok. Ha majd eljön az idő, hogy úgy érzem, megcsontosodnak a figuráim, akkor leállok, szünetet tartok. Remélem — sokára.

PONGRÁCZ ZSUZZA